

AAN DE SLAG MET OCTAS

De Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (Octas) heeft vorig jaar een rapport uitgebracht over de knelpunten in het huidige arbeidsongeschiktheidsstelsel en drie oplossingsrichtingen geformuleerd. De knelpunten zijn inmiddels veelvuldig besproken en zullen dit blijven zolang er geen ingrepen plaatsvinden.

Toch komt verandering dichterbij: demissionair minister Eddy van Hijnum heeft zich uitgesproken over welke van de door Octas voorgestelde wijzigingen hij haalbaar acht. In dit artikel bespreken we die kansrijke voorstellen voor de korte termijn, én de langetermijnvisie die hij schetst. De plannen voor zelfstandigen laten we buiten beschouwing; die komen aan bod bij de behandeling van het wetsvoorstel Basisverzekering arbeidsongeschiktheid zelfstandigen. Uiteraard gaan we ook in op de mogelijke gevolgen voor inkomensverzekeringen.

De brief van Van Hijum

In zijn brief van 28 januari 2025 presenteert Van Hijum zijn langetermijnvisie op het stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid. Hij maakt daarin duidelijk dat hij nog geen keuzes maakt over de concrete invulling van zijn visie. Met de brief wil hij de komende periode richting geven aan het politieke en maatschappelijke debat dat hieraan vooraf moet gaan, voordat het tot besluitvorming komt.

Wat houdt die lange termijnvisie in, en hoe verhoudt deze zich tot de Octas-varianten? Van Hijum gebruikt de inmiddels al vaker genoemde termen: het stelsel moet betaalbaar, uitlegbaar en uitvoerbaar zijn. Daarnaast benadrukt hij in zijn visie het belang van de menselijke maat. Hij wil onderzoeken hoe een stel-

sel eruit zou kunnen zien dat zich richt op wat mensen nog wél kunnen. En dan niet – zoals nu – met een gedetailleerde medische beoordeling als beginpunt, die alleen bepaalt welk uitkeringsregime geldt en waarbij vervolgens financiële prikkels ingebouwd zijn. In plaats daarvan ziet hij meer in een variant waarin ondersteuning naar werk het startpunt is, en een medische beoordeling pas later volgt (Octas-variant 2).

Een ander belangrijk uitgangspunt is dat het stelsel min of meer gelijke rechten en plichten moet kennen voor alle werknemers. Dat betekent zowel harmonisatie van regelingen tussen werknemers en zelfstandigen, als binnen de groep werknemers zelf (vast en flex). Mooie, maar complexe ideeën die vooral bedoeld lijken voor de lange termijn – en voor de opvolgers van Van Hijum. De ambtelijke uitwerking van de Octas-varianten – met name variant 1 – biedt daarentegen meer praktische oplossingen voor de korte termijn. Ook daarover laat de minister zijn licht schijnen.

WIA-vereenvoudiging

Van Hijum start met twee vanzelfsprekende, maar ingrijpende maatregelen die het stelsel moeten vereenvoudigen: het verdwijnen van de IVA-regeling en de WGA-vervolguitkering. Daarnaast overweegt hij een aanpassing van de ondergrens voor WIA-toekenning, hoewel dit geen 'vereenvoudiging' in technische

'Van medische toetsing naar werk als startpunt'

zin is, maar eerder het wegnemen van een WIA-hardheid.

Afschaffing IVA

Het afschaffen van de IVA-regeling heeft meerdere voordelen. Allereerst maakt het de WIA overzichtelijker met nog maar één uitkeringsregime. Dit heeft positieve gevolgen voor de beperkte artsencapaciteit bij het UWV. Daarnaast komt extra capaciteit vrij doordat er minder herbeoordelingen nodig zijn. In het huidige stelsel is het voor werkgevers zinvol om voor werknemers met

een WGA 80-100 uitkering een herbeoordeling aan te vragen, in de hoop dat deze overgaan naar de IVA (en daarmee een lagere WGA-last veroorzaken). Voor werknemers is deze overstap aantrekkelijk omdat de IVA-uitkering hoger is, het definitieve karakter van de uitkering (bijvoorbeeld voor hypotheekverstrekking) en het ontbreken van re-integratieverplichtingen. Afschaffing van de IVA levert ook een structureel financieel voordeel op voor de overheid: bij een 5 procent lagere uitkering wordt een besparing van 987 miljoen euro verwacht. Wel moet worden nagedacht over het overgangsrecht voor bestaande IVA-ontvangers.

De afschaffing van de IVA heeft uiteraard gevolgen voor de WGA. De huidige tweedeling in WGA 35-80 en WGA 80-100 komt te vervallen en wordt vervangen

door WGA 35-99 (als de WIA-ondergrens van 35 procent niet wijzigt). Iedereen met een arbeidsongeschiktheidspercentage van 35 procent tot en met 99 procent krijgt dezelfde uitkeringsberekening, inclusief re-integratieverplichtingen. Het UWV zou maatwerk moeten leveren wanneer zulke integratieverplichtingen niet passend zijn gezien het (gezondheids-)profiel van de verzekerde. Een aandachtspunt is het 'vervroegd IVA'. Een vergelijkbare regeling zou in stand moeten blijven, maar de invulling is complex. Want welk beoordelingskader geldt hier als er geen beoordeling meer is op 'duurzaamheid'?

Verdwijnen WGA-vervolguitkering

De tweede vereenvoudiging betreft het afschaffen van de WGA-vervolguitkering. Dat deze stap het stelsel eenvoudiger

'Is het nog
verzekeraar?'

maakt, spreekt voor zich. Na afloop van de WGA-loongerelateerde uitkering ontvangt een verzekerde volgens de plannen 70 procent van zijn dagloon minus de restverdiencapaciteit (RVC) ($70\% * (\text{WIA-maandloon} - \text{RVC})$). Alleen als hij meer verdient dan de RVC, vindt verrekening van inkomen plaats. Voor werknemers die nu een WGA-vervolguitkering (zouden) ontvangen¹, betekent dit doorgaans een hogere uitkering. Voor de werknemers met WGA 80-100-status betekent het meestal juist een lagere uitkering: bij bijvoorbeeld 90 procent

»

'Werkgevers krijgen een hogere schadelast, zonder extra stuurmiddelen'

arbeidsongeschiktheid is er immers nog altijd 10 procent verdien capaciteit.

Verlagen WIA-uitkeringsgrens

Een verlaging van de WIA-ondergrens naar 25 procent of zelfs 15 procent ziet minister Van Hijum niet zitten. Ook over de politieke vraag of er ontslagbescherming moet komen voor 35-minners, is hij helder: die komt er niet. Ontslag na langdurige arbeidsongeschiktheid blijft slechts onder voorwaarden mogelijk, met een preventieve ontslagtoets door UWV voor een langdurig zieke werknemer. Een werkgever mag een 35-minner ontslaan voor wie er naar verwachting geen werkhervatting mogelijk is in het eigen werk of in het aangepaste eigen werk binnen 26 weken. De minister vindt dat het huidige stelsel in evenwicht is.

Wijziging van de WGA-financiering

Als bovenstaande wijzigingen worden doorgevoerd, heeft dit grote gevolgen voor de financiering van de WGA. Door het vervallen van de IVA stroomt een grotere groep mensen in bij de hybride WGA-markt. Daarbij is de schadelast hoog en lastig te beïnvloeden vanwege beperkte re-integratiemogelijkheden en het ontbreken van een herbeoordelings-optie richting IVA.

Ook het verdwijnen van de vervolguitering betekent dat de WGA-last hoger zal worden. Bovendien vermindert de re-integratieprikkels in de na-loongereleerde fase, omdat de WGA-uitkering gemiddeld hoger wordt.

Meer schade en minder re-integratiemogelijkheden betekent een forse verzwarende voor de individuele werkgever aan wie de WGA-last wordt toegerekend. Onderzoekers van Significant APE hebben doorgerekend dat dit zou leiden tot een premiestijging binnen de Werkhervattingskas en van WGA-eigenrisicodragersverzekeringen van tussen de 77 en 124 procent. Daaraan voegen de onderzoekers toe dat deze premiestijging vrijwel ongeveer tenietgedaan wordt door een daling van de Aof-premie, al is dat uiteraard op macroniveau.

Oftewel; budgetneutraal, maar niet voor iedereen. Octas pleit er daarom voor om de WGA-risicoperiode te verkorten van tien naar vijf jaar.

Er zijn drie varianten verkend voor verkorting van de risicoperiode: vijf jaar, acht jaar, of toch tien jaar met een deel van de WIA-schadelast. Hoewel verkorting van de WGA-risicoperiode minder schade voor de individuele werkgever betekent, zorgt het ook voor verlaging van re-integratieprikkels voor werkgevers. De totale WGA-schadelast zal daardoor toenemen. Verzekeraars hebben al aangegeven niets te zien in verkorting van de WGA-risicoperiode.

Overige WIA-wijzigingen

Een aantal OCTAS-voorstellen die ambtelijk zijn uitgewerkt verdienen nog aandacht.

- Mensen in de WIA die niet zelfstandig het wettelijk minimumloon kunnen

verdiene of uitsluitend met een voorziening gaan behoren tot de doelgroep banenafpraak. Doel van deze wijziging is het vergroten van de arbeidsmarktkansen van deze mensen, die dan in het doelgroepenregister moeten worden opgenomen. Voor deze doelgroep zou ook een onbeperkte no-riskpolis van toepassing kunnen zijn.

- Werknemers moeten gemakkelijker kunnen terugvallen op een uitkering als werkhervatting onverhoopt toch niet lukt of werk verdwijnt. Dit verlaagt de drempel om aan het werk te gaan. Tot het moment van structurele werkhervatting is er de veiligheid van een uitkering om op terug te vallen en dus niet alleen bij verslechtering van gezondheidsklachten.
- Om WIA-instroom zoveel als mogelijk te voorkomen, wordt de UWV-dienstverlening in de Ziektewet geïntensiveerd en anders ingericht. De

'Werknemers met een hoger maatmanloon zullen minder snel volledig arbeidsongeschikt zijn'

heeft veel gevolgen. Allereerst verdwijnt de IVA-excedentverzekering en zullen de WGA-verzekeringen uitgebreid moeten worden voor een nieuwe categorie arbeidsongeschikten, die doorgaans niet in aanmerking komen voor schade-lastbeheersing. De aftopping van het maatmanloon zal daarin ook een rol spelen. Werknemers met een hoger maatmanloon zullen minder snel volledig arbeidsongeschikt zijn. De populatie volledig arbeidsongeschikten zal daardoor enerzijds afnemen en anderzijds grotere beperkingen kennen.

De WGA-hiaatverzekering verdwijnt met het vervallen van de vervolguitering. De uitgebreide variant kan relevant blijven bij lagere arbeidsongeschiktheidspercentages.

WGA-eigenrisicodragen blijft mogelijk, maar met een kortere duur van vijf jaar. Dat is voor de werkgever en de verzekeraar een vermindering van de last. Daar staat echter tegenover dat door de aftopping van het maatmanloon en het verdwijnen van de IVA-uitkering er meer uitkeringen betaald moeten worden, waarbij een deel van de schade niet te beïnvloeden valt. De verlaagde ondergrens naar 25 procent maakt het risico nog groter. Verzekeraars zijn hierover weinig enthousiast.

Tot slot: als de WGA-financiering verandert, dan moet ook de situatie van naar UWV teruggekeerde werkgevers heroverwogen worden. Zij kozen voor eigenrisicodragen op basis van oude informatie en mogen daardoor niet minimaal drie jaar vastzitten bij het UWV. ●

1. Momenteel ontvangen rond de 27.000 verzekerden een WGA-vervolguitering.

Jeroen Vluggen,
trainer/adviseur bij
Enkwest Opleiding &
Advies

- dienstverlening is bij aanvang gericht op re-integratie en duurzame werkher-vatting. Een optie is om werknemers meteen te plaatsen op een werkplek en hen daar de nodige vaardigheden te laten ontwikkelen.
- Bij de sociaal medische beoordelingen wordt het maatmanloon (oude inkomen) gemaximeerd op het maximum dagloon. Werknemers met een inkomen boven dit dagloon (rond de 75.000 euro) krijgen daardoor een lagere mate van arbeidsongeschiktheid vastgesteld. De maatregel moet alleen gelden voor nieuwe WIA- (en ZW-) instroom.
 - Momenteel loopt de maatregel *Praktisch beoordelen*, waarbij een verzekerde wordt afgeschat op basis van zijn daadwerkelijke verdiensten bij arbeidsongeschiktheid. De maatregel loopt af per juli 2027. Een mogelijkheid is om de maatregel structureel te implementeren.

- De al langer bekende mogelijkheid om het advies van de bedrijfsarts leidend te maken bij de toetsing van het re-integratieverslag. Een wetsvoorstel wat dit zou regelen, is medio 2023 ingetrokken. Minister Van Hijum noemt deze mogelijkheid in zijn brief, maar ondanks dat er al een wetsvoorstel panklaar ligt, wordt er geen woord gewijd aan het mogelijk opnieuw in behandeling nemen ervan.

Gevolgen voor WIA-verzekeringen

De verlaging van de uitkeringsdrempel betekent dat de markt voor WIA-bodem-verzekeringen grotendeels verdwijnt. Het is denkbaar dat verzekeringen aangepast zullen worden naar 25-min-producten. De vraag is echter of daaraan (ervaren) behoefte is en wat het verlaagde risico betekent voor de premiestelling.

Het verdwijnen van duurzaamheid uit de WIA en dus het verdwijnen van de IVA